

BENIFET

dia de Carlet, en la carta de població d'Alcúdia a. 1291 (SSiv. 97).

¹ Aquest el tenim en el Rahal *Abenbaldun* te. Inca (*Rept.* 83) avui *Binifaldó* te. Lluç.

El BENIFET

Nom de diversos llocs valencians i balears, no conté el *Beni-* àrab, car és el cat. antic *benifet* 'benefici', en el seu ús com a tecnicisme eclesiàstic o jurídic (*DECat.* 1, 761b57 ss). *El benifét*, sengles partides te. Betxí, Penàguila i Pego (xxix, 157.6); xxxiii, 109.6). En plural. *Els Benifets*, pdes. de Portell i de Vistabella, en el Maestrat (xxviii, 67.6; xxix, 72.16). També a Mallorca hi hagué un paratge dit *Benifet* a Porreres, en doc. de 1451. No pensem a identificar-lo amb *Binifat* de Costitx i Sencelles, car són més de 20 k. lluny; ni tampoc amb àr. *Ibn Faḍd* (NP que es troba en Al-Ḥoṣāni, p. 371 del text àrab).

BENIFONS

Llogaret del municipi de Montanui, a l'Alta Ribagorça.

PRON. POP.: *benifóns* (oït allà per Coromines i Terrado en diverses ocasions).

DOC. ANT.: a. 1381: «Arnau de *Benifonç*» (veí de Castanesa, Camarena, *Focs*, 33); a. 1495: «*Benifons* Yerbera» (en el cens de focs de 1495, llegiu «y Erberà»); a. 1606: *Benifons* (Agud, *El señorío de Concas*, 121); a. 1620: *Benifons* (*BAEC* xi, 124).

ETIM. Els informants van remarcar l'existència de moltes i molt bones fonts, concentrades gairebé totes en la part baixa del terme. A casa Agnès ens van donar el nom d'algunes d'elles: La font de Fontfreda; la font de la Rouereta o de Riasort (prop del poble, a l'estiu freda, a l'hivern calenta); la font del Prat de la Font; la font de Puiarbes o de la Tremolera; la font del Coble o de la Tellera (l'aigua es considerava medicinal, degut al tiHer); la font dels Mollars; la font de Sant Pere; les fonts de la Coma (n'hi ha tres o quatre); la font de Casa (és de casa Agnès); la font de Terrats o de la Terreta dels Capellans; la font de la Planyasa; la font de les Tarteres; les fonts del Prat Gran; la font d'es Clotons del Calbo.

Clar que és lloc de fonts i la gent del país relaciona amb això el nom del seu poble. No hem de menysprear aquesta opinió popular. Una mica més al Sud, al terme de Betesa, es troba el lloc anomenat *Santifons* (*santifóns*), lloc on l'aigua hi brolla ben franca, sobretot als anomenats *Mollars de Santifons*. Que l'etim. conté el substantiu *font* i no té res a veure amb els sants ens ho certifica la documentació antiga: 979: «*Donamus vobis ipsum alode... de collo de Fatas urque in Centum Fontes*» (Abadal, *P. i F.*, doc. 253, p. 419); 987: «*et alia terra in centum fontes, qui fuit de Macola de Supetrungo*» (Serrano S., *N. H. R.*, p. 471).

Per a *Benifons*, no tenim la sort de disposar de documentació tan antiga, però la forma *Benifonç* de 1381 ens indica que la consonant final devia ser una africada ¹ i és possible que pugui tractar-se del grup *-ts* de la paraula *fontes*. No seria inversemblant proposar un ètimon com *PAGUS BONAE FONTIS* o bé un cat. com *Bones fonts*, amb dissimilació del tipus *o-ó > e-ó*. Per a la *-i-*, pensem en compostos com *benifet* o *malifeta*. Molt forçada seria una etimologia que es basés en la construcció francesa *bien des fontaines*, car això no és possible en català, tractant-se del partitiu francès.

Creiem que s'imposa rebutjar la idea de veure en aquest topònim un arabisme: es tractaria d'un cas aïllat, sense paral·lels en altres noms de la zona pirinenca. Tampoc ens convenç la idea de veure-hi un nom personal germànic com *BONAFUNS* o *BENIFUNS*. Un tal «Petro Iohanne preceptore de Nouellas et *Bonafons*» es documenta l'any 1173 (*EEMCA* III, 644); després un *Bonafos de Morlans* apareix entre els homes mencionats l'any 1215 en el *Libro de la Cadena* de Jaca, p. 261. Encara que Först. (327a) documenta un *Bonafusus* en dos docs. llgd. del S. xi, és sense la *-n*, i amb la variant *Bonafuissus* que demostra que això és romànic, sense res de germanisme.

Però no solament la documentació *Benifonç* 1351, amb *-ç* final, contradiu aquesta etimologia perquè d'altra banda, la pronunciació *benifóns*, amb vocal oberta, és incompatible amb un *BONIFUNS*, que hauria donat una *o* tancada. Com la més versemblant resta l'etimologia (*PAGUS*) *BONI FONTIS* (*FONS* és masculí en llatí) o *BONAS FONTES*. X. T.

¹ En el S. xiv es mantenia encara ben estable la distinció entre *ç* i *s* a tota la Ribagorça. Cf. Coromines, *Entre dos llenguatges* I, pp. 13-29.

Benioquer, V. *Benivaquil*
Benimesa, *Benimeit*, V. *Benumea*
Beniqueta, V. *Benàtiga*

BENISME, Font de ~

De gran i antic renom en el te. de Morella (nom del qual ja hem parlat s. v. *Asmet*). És a la dena de la Llècua (*benizme* xxvii, 167.21), però també en vaig sentir parlar en les altres denes del vast terme de Morella i en els municipis pròxims (xxvii, 160, 175), perquè es tracta d'un lloc d'abeurada molt freqüentat pels traguers, bosquerols i pastors que hi duen a abeurar llurs bèsties en els bacis ben arranjats que l'envolten. I això ja es feia en el S. xiv, car en la sèrie d'anotacions d'aquesta data que vaig llegir en el Capbreu de Cincorres, consta el que varen pagar a «... Ripoll, dels masos dels Taravals, per fer los bacis de la Font de *Benisme*» (f° 6, v, Ll. xxviii, 9.18).

ETIM. Sembla que hagi de ser d'origen àrab. Llavors, tenint en compte el *Beni-* exponent personalitzador (veg. *Beniardà*, *Beniarjó*, *Benifallet*, *Benassal* etc.)